

Nr 101

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående särskilda ekonomiska förmåner åt övertalig personal vid örlogsvarven m. m.; given Stockholms slott den 7 mars 1958.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Sigurd Lindholm

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen framlägges förslag om särskilda ekonomiska förmåner åt övertalig personal vid örlogsvarven och försvarets fabriksverk.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 mars
1958.*

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON.

Efter gemensam beredning med cheferna för försvars- och finansdepartementen anmäler chefen för civildepartementet, statsrådet Lindholm, fråga om särskilda ekonomiska förmåner åt övertalig personal vid örlogsvarven m. m. och anför därvid följande.

I samtliga de förslag rörande krigsmaktens utformning på längre sikt, som överbefälhavaren ingav i oktober 1957, förutsattes en minskning av marinens omfattning. De slutliga direktiv, som överbefälhavaren lämnat angående medelsäskandena för budgetåret 1958/59, innebar även kraftiga beskränningar av de anslag marinförvaltningen avsett att äska. Ämbetsverket tvingades som en följd härav att senarelägga vissa arbeten, ursprungligen avsedda att utföras under innevarande budgetår.

För att förbereda och underlätta den inriktning mot en mindre omfattning av marinen, som sålunda kunde förutses, beslöt marinförvaltningen den 25 oktober 1957 att — med enstaka undantag — nyanställning av personal tills vidare icke skulle få ske vid örlogsvarven i Stockholm, Karlskrona och Göteborg. Marinförvaltningen avsåg härvid, att arbetsstyrkan fortlöpande skulle kunna avpassas efter den minskade arbetstillgången.

Med hänsyn till befarade sysselsättningssvårigheter vid Karlskrona örlogsvarv under första hälften av år 1958 begärde vidare marinförvaltningen i skrivelse den 10 december 1957 att få tidigarelägga vissa moderniseringsarbeten, för vilka ämbetsverket äskat medel för budgetåret 1958/59. Kungl. Maj:t lämnade emellertid genom beslut den 31 januari 1958 framställningen utan bifall.

Personaltillgången vid örlogsvarven har sedan någon tid varit större än som svarar mot behovet. Möjligheterna att sysselsätta den övertaliga personalen med civila arbetsuppgifter har hittills visat sig mindre goda. Med hänsyn till det utrymme som kan avses för marinen inom den för nästa budgetår fastlagda ramen för försvarsutgifter kan arbetstillgången beräk-

nas ytterligare minska. Mot bakgrunden av dessa förhållanden har marinförvaltningen efter överläggningar och samråd med ledningen för de olika örlogsvarven beslutat om minskning av arbetsstyrkorna vid varven. Den 12 februari 1958 beslöts sålunda, att arbetsstyrkan vid Stockholms örlogsvarv skulle minskas med 100 man, varav med omkring 70 fr. o. m. den 15 april och med omkring 30 fr. o. m. den 1 juli 1958. I anslutning härtill varslades om att ytterligare omkring 150 man måste friställas från tidpunkt under perioden juli—september 1958. Beträffande Karlskrona örlogsvarv bestämdes den 13 februari 1958, att uppsägning skulle utfärdas avseende entledigande den 15 april 1958 för omkring 200 arbetare. Samtidigt varslades att ytterligare omkring 200 man måste friställas fr. o. m. den 1 juli 1958. Vid Göteborgs örlogsvarv slutligen har cirka 40 man uppsagts till den 1 april 1958 och varsel utfärdats om ytterligare uppsägning av omkring 30 man fr. o. m. den 1 augusti 1958.

Den minskade sysselsättningen vid örlogsvarven inverkar också på behovet av tjänstemän. Marinförvaltningen har därför bestämt att tjänstemannapersonalen på sådana områden inom varven, där behovet står i proportion till kollektivavtalsanställd personal, i princip skall minskas i förhållandevis samma omfattning som denna.

Under hänvisning till sålunda skedda och varslade uppsägningar har *Försvarsverkens civila personals förbund* gjort framställning om särskilda förmåner i form av årlig ersättning, avskedsersättning m. m. åt den personal, som blir övertalig på grund av sysselsättningssvårigheterna vid örlogsvarven.

Även *Försvarets civila tjänstemannaförbund* har gjort framställning om beredande av förmåner av angivet slag. Denna framställning åsyftar en generell förmånsreglering avseende all den arbetskraft, som framdeles kan komma att friställas i samband med organisationsändringar inom försvaret.

Departementschefen

Såsom framgår av det anförda har åtgärder, som vidtagits för att underlätta anpassningen till de planerade nya riktlinjerna för ordnandet av vårt lands försvar, såvitt angår marinen, redan medfört minskning av arbetstillgången vid örlogsvarven. Till följd härav är varvens tillgång på personal sedan någon tid tillbaka större än som svarar mot behovet, vilket föranlett uppsägning eller varsel om uppsägning för ett betydande antal arbetare vid varven. Ytterligare minskning av varvens personalstyrkor — avseende såväl arbetare som tjänstemän — torde bli nödvändig för att ernå anpassning till den förutsedda minskade arbetstillgången vid varven.

Från statsmakternas sida har vissa åtgärder vidtagits för att avhjälpa eller minska de aktuella sysselsättningsvårigheterna vid örlogsvarven. Bl. a. kan nämnas, att — i syfte främst att tillföra örlogsvarvet i Karlskrona, där möjligheterna för den övertaliga personalen att erhålla annan an-

ställning ter sig särskilt ogynnsamma, ökat antal civila beställningar — en tjänsteman inom försvarsdepartementet förordnats att handlägga vissa hit hörande frågor beträffande nämnda örlogsvarv.

Det synes emellertid påkallat med vissa särskilda åtgärder utöver dem jag nyss berört.

Den övertaliga personalen bör, eventuellt efter omskolning, i den omfattning som finnes möjlig omplaceras till annan verksamhet. Det får bli en angelägenhet för arbetsmarknadsorganen och försvarets personalnämnd att i samråd med myndigheter och personalorganisationer verka för att annan sysselsättning beredes ifrågavarande personal. Beträffande personal, som blivit övertalig i samband med vissa tidigare beslutade organisationsändringar inom försvaret, gäller att densamma bör erbjudas nytillkomna och ledigblivna tjänster ävensom vid lika lämplighet i övrigt äga företräde till tjänst framför andra sökande. Dessutom föreligger vid omplacering till annan statlig tjänst rätt till flyttningssättning m. m. även där detta ej följer av eljest gällande bestämmelser. Jag förutsätter att motsvarande kommer att gälla den nu aktuella personalen vid örlogsvarven.

Man har dock anledning att räkna med att viss övertalig personal — särskilt den som är hemmahörande i Karlskrona, där arbetsmarknadsläget är ansträngt — i varje fall icke omedelbart kan erhålla annan anställning. Det synes med hänsyn till omständigheterna motiverat, att övertalig personal skall kunna beredas viss ekonomisk gottgörelse. Reglerna härom synes lämpligen kunna utformas i viss anslutning till de motsvarande bestämmelser, som utfärdats under senare år. Jag syftar här närmast på de bestämmelser om särskilda förmåner för viss övertalig personal vid den centrala försvarsförvaltningen m. m., vilka Kungl. Maj:t utfärdat med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1954: 109). Bestämmelser av likartat innehåll har med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1955: 186 och 1956: 110) även meddelats i fråga om viss annan personal, som friställts i samband med organisationsändringar inom försvaret. Övertalig personal, som omfattas av berörda bestämmelser, äger komma i åtnjutande av årlig ersättning under vissa förutsättningar i fråga om levnadsålder och anställningstid och eljest avskedsersättning, som är en ersättning av engångsnatur.

På senare år har i ett betydande antal fall förekommit, att förtidspension beviljats tjänstemän, som entledigats i samband med omorganisation. Härvid har i allmänhet fråga varit om tjänstemän, som haft högst tre år kvar intill den tidpunkt, då de vid kvarstående i befattningen skulle ha blivit berättigade till ålderspension. Skäl synes kunna anföras för medgivande av förtidspension även i nu aktuella entledigandefall. Vad rör tjänstemännen äger Kungl. Maj:t med stöd av bestämmelserna i allmänna tjänstepensionsreglementet själv meddela beslut härom. Någon motsvarande befogenhet för Kungl. Maj:t finnes ej inrymd i tjänstepensionsreglementet för arbetare. Utan hinder härav bör förtidspensionering kunna komma i fråga även för här avsedda arbetare, vilka har minst 30 års anställning i statens tjänst. Efter förebild från vad som gäller enligt nyss omförmälda bestäm-

melser om förmåner åt övertalig personal bör anställningshavare, som förtidspensioneras, få uppbära avgångsersättning vid sidan av pensionen intill en levnadsålder motsvarande pensioneringsperiodens nedre gräns.

Bemyndigande torde böra utverkas för Kungl. Maj:t att utfärda bestämmelser om särskilda förmåner åt övertalig personal i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående förordat. Såsom skett tidigare synes beslutanderätten i ärenden av ifrågavarande slag böra utövas av försvarets personalnämnd. Bemyndigandet bör även innefatta befogenhet för Kungl. Maj:t att besluta om förtidspension åt arbetare.

De ifrågavarande bestämmelserna bör närmast avse övertalig personal vid örlogsvarven. Då emellertid även arbetstillgången vid försvarets fabriksverk minskat i sådan omfattning att viss personal redan måst entledigas och ytterligare friställande av arbetskraft kan ifrågakomma, synes det lämpligt, att vad som blir gällande för örlogsvarven vid behov får tillämpas även beträffande fabriksverket. Frågan om särskilda förmåner för annan personal, vars anställningsförhållanden påverkas av de nya riktlinjerna för försvarets ordnande, torde icke böra upptagas i detta sammanhang.

Kostnaderna för här avsedda ersättningar till personal, som avgår vid örlogsvarven, förutsättes skola bestridas vad rör årliga ersättningar och avgångsersättningar från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. och i övrigt av medel, från vilka avlöningskostnaderna bestrides.

Kostnaderna för motsvarande ersättningar till personal, som entledigas vid försvarets fabriksverk, bör i sin helhet bestridas från fabriksverkets driftkostnadsmedel.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser om förtidspension och särskilda ersättningar m. m. till övertalig personal vid örlogsvarven och försvarets fabriksverk i enlighet med vad jag i det föregående anförte.

Med bifall till vad föredraganden sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Jan-Chr. Montelius